

.....

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

.....

УДК 343.121

А. Б. Войнарович

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ УГОД

Розглянуто інститут угод у кримінальному провадженні. Критично проаналізовано норми Кримінального процесуального кодексу України, які регулюють повноваження захисника у такому процесі, погляди науковців стосовно вдосконалення закону в цій частині та закордонний досвід регулювання досліджуваного інституту. Встановлено, що право прийняти рішення про укладення угоди та бути стороною угоди (незалежно від її виду) захисник реалізувати не може, його реалізують виключно підозрюваний або обвинувачений. Обґрунтовано, що підозрюваний чи обвинувачений, ініціюючи укладення угоди, ще до початку перемовин щодо неї, повинні знати і розуміти всі наслідки її дії. Тому обов'язковою має бути участь захисника під час укладення та затвердження угоди (незалежно від виду) у кримінальному провадженні.

Ключові слова: адвокат, захисник, кримінальне провадження, Кримінальний процесуальний кодекс України, угоди, угода про примирення, угода про визнання винуватості.

Постановка проблеми. Одним із нововведень Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України 2012 р. є інститут угод у кримінальному провадженні. Оскільки цей інститут новий для нашого законодавства, під час використання угод часто виникають складнощі, для уникнення яких потрібні якісні наукові дослідження та аналіз. Вважаємо, що присутність захисника під час укладання угод у кримінальному провадженні гарантує їхню доцільність, добровільність, зрозумілість їхніх правил, умов, наслідків і відповідність до вимог закону, а також унеможливорює застосування до особи, яку захищають незаконними прийомами задля введення її в оману чи досягнення вигоди лише для осіб, які ведуть провадження. Проте

правове регулювання участі захисника у провадженні на підставі угод є недосконалим, оскільки обов'язкова участь такого суб'єкта передбачається не завжди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з інститутом угод у кримінальному провадженні, доволі часто досліджують у своїх наукових працях вчені, зокрема вітчизняні. З-поміж дослідників, які вивчали це питання, найвагоміший внесок зробили: В.Т. Нор, А.А. Павлишин, В.В. Луцик, Г.П. Власова, І.О. Кісліцина, К.В. Тарасюк, М.В. Лотоцький, О.М. Кучинська, Р.В. Новак, С.І. Марко, С.І. Паславський та ін. Проте науковий інтерес зазвичай становить сам інститут угод у кримінальному провадженні, доцільність його функціонування. Однак поза увагою залишається діяльність захисника як суб'єкта такого провадження,

визначення його процесуального статусу, повноважень та особливостей участі у такому процесі.

Мета статті – проаналізувати інститут угод у кримінальному провадженні через призму процесуального статусу захисника як суб'єкта такого процесу, порівняти у цій частині норми КПК України з нормами аналогічних актів різних держав світу (Французької Республіки, Федеративної Республіки Німеччини та Королівства Іспанії), виокремити негативні та позитивні аспекти діяльності та обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні на підставі угод. Завдання дослідження – удосконалити функціонування інституту угод у кримінальному провадженні України.

Новизна роботи полягає у: комплексному дослідженні статусу захисника у кримінальному провадженні на підставі угод; порівнянні норм КПК України із аналогічними нормами актів деяких європейських держав у частині діяльності та обов'язковості участі адвоката-захисника у кримінальному процесі на підставі угод; виокремленні недоліків і прогалин чинного вітчизняного законодавства стосовно забезпечення права на захист підозрюваного й обвинуваченого у кримінальному провадженні на підставі угод; узагальненні думок науковців стосовно розглядуваної проблематики; формуванні пропозицій щодо внесення відповідних змін до КПК України з метою посилення гарантій сторони захисту в кримінальному провадженні.

Зазначене вище свідчить про актуальність вибраної теми, а також про потребу її дослідження.

Виклад основного матеріалу. У світовій практиці можна виокремити традиційний та альтернативний напрями реакції держави через компетентні органи на вчинені кримінальні правопорушення. Перший передбачає публічне переслідування держави через спеціальні органи в загальному порядку (в загальносуспільних інтересах) усіх осіб, які порушили закон про кримінальну відповідальність, з призначенням їм виключно за рішенням суду кримінального покарання у розмірі, передбаченому законом. Наприклад, відповідно до ч. 3 ст. 373 КПК України [1]

обвинувальний вирок ухвалюється лише за умови доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення. Відповідно до ч. 2 ст. 370 КПК України [1] законним є рішення, ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених КПК України. Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 КПК України. Вмотивованим є рішення, в якому наведено належні та достатні мотиви й підстави його ухвалення.

Застосування альтернативного напрямку у визначених законом випадках передбачає повну чи часткову відмову держави від офіційного кримінального переслідування із застосуванням певних альтернатив або із зменшенням кримінального покарання. Власне, складовою альтернативної реакції держави на вчинене кримінальне правопорушення є інститут угод у кримінальному процесі.

Справедливо вважають, що особа, яка скоїла кримінальне правопорушення, отримує можливість узгодити умови своєї відповідальності (звільнення від покарання, у деяких випадках – застосування альтернативного покарання або його послаблення), що дасть змогу уникнути невизначеності щодо покарання у суді в обмін на виконання дій, спрямованих на відновлення порушених прав потерпілого, відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також беззаперечне визнання винуватості та співпрацю з правоохоронними органами.

Як відомо із зарубіжного досвіду, Кримінальний процесуальний закон Франції також передбачає можливість зниження покарання у результаті укладення угоди [2, с. 299]. У Німеччині "Informelle absprachen" укладаються компромісно, тобто прокурор, погодивши це із судом, може визначити меншу міру покарання. У разі укладення угод про примирення важливо, щоб потерпілий визначив спосіб відшкодування заподіяної шкоди, який може відрізнитися від передбаченого законом

покарання (іноді йдеться про фінансовий еквівалент) [3].

А от іспанський законодавець не передбачив можливість зменшити міру покарання. Згідно з процедурою "conformidad" захисник і прокурор повинні обговорити і погодити кваліфікацію злочину, а підозрюваний (обвинувачений) – відбути те покарання, яке визначено за цей злочин [4].

Провадження спрощується, оскільки сторона обвинувачення не зобов'язана доводити перед судом винуватість підозрюваного (обвинуваченого) за стандартом «поза розумним сумнівом», а домовленості між обвинуваченим і прокурором або потерпілим дають змогу не здійснювати досудове розслідування і (або) судовий розгляд у повному обсязі.

Укладення угоди в кримінальному процесі можна розглядати як процедуру, яка сприяє спрощенню, а відповідно, і пришвидшенню процедури правосуддя, що має неабияке значення для забезпечення принципу розумних строків у кримінальному процесі. Доцільність запровадження такого інституту в кримінальному процесі України довго обговорювали науковці та практики. Визнано, що цей інститут важливий для кримінального процесу України і сприятиме його дієвості та справедливості.

Інститут «угод» у кримінальному процесі узгоджується також з Рекомендацією № 6 И (87) Комітету міністрів держав-членів стосовно спрощення кримінального правосуддя у частині укладення угоди про визнання винуватості (прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 17 вересня 1987 р.). Рекомендація пропонує, якщо конституційні та правові традиції країни це допускають, ввести процедуру «заявлення підсудним про визнання вини» [5].

Тож, істотним досягненням вітчизняної правової системи стало запровадження інституту угод у кримінальному провадженні. Відповідно до КПК України у кримінальному провадженні може укладатись угода про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим та угода між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості [1]. Очевидно, що вид угоди зумовлює особливості статусу та діяльності за-

хисника у такому процесі та визначає їхні особливості.

Законодавець встановив, що угода про примирення може бути укладена з ініціативи потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. Домовленості стосовно угоди про примирення можуть досягати самостійно потерпілий і підозрюваний чи обвинувачений, захисник і представник або скористатись допомогою іншої особи, погодивши це зі сторонами кримінального провадження (крім слідчого, прокурора або судді). Своєю чергою, угода про визнання винуватості може бути укладена з ініціативи прокурора або підозрюваного чи обвинуваченого.

Згідно з чинним законодавством, угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. А угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може укладатись у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів, внаслідок яких шкоди завдано лише державним чи суспільним інтересам. Укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий, не допускається.

Важливо, що укладення угоди про примирення або про визнання винуватості може ініціюватися в будь-який момент після повідомлення особі про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку. Ініціювання угод після виходу суду до нарадчої кімнати неможливе, тому що ухвалення рішення за результатами судового розгляду розпочато. Сторони позбавлені права втручатися у цей процес, оскільки суб'єктом ухвалення рішення є винятково суд. Після ухвалення рішення судом ініціювання угод теж неможливе, оскільки надання такого права учасникам провадження означало б, що вони своїм рішенням можуть «похитнути» рішення судової влади, завдавши шкоди його стабільності.

Якщо згоди щодо укладення угоди не досягнуто, факт її ініціювання і тверджен-

ня, висловлені з метою її досягнення, не можуть розглядатися як відмова від обвинувачення або як визнання своєї винуватості. Слідчий, прокурор зобов'язані проінформувати підозрюваного та потерпілого про їхнє право на примирення, роз'яснити механізм його реалізації та не чинити перешкод в укладенні угоди про примирення.

Якщо кримінальне провадження здійснюється щодо кількох осіб, яких підозрюють чи обвинувачують у вчиненні одного або кількох кримінальних правопорушень, і згода щодо укладення угоди досягнута не з усіма підозрюваними чи обвинуваченими, угода може укладатися з одним (кількома) з підозрюваних чи обвинувачених. Кримінальне провадження щодо особи (осіб), з якими досягнуто згоди, підлягає виділенню в окреме провадження.

Якщо в кримінальному провадженні беруть участь кілька потерпілих унаслідок одного кримінального правопорушення, угода може бути укладена та затверджена з усіма потерпілими. Якщо в кримінальному провадженні беруть участь кілька потерпілих від різних кримінальних правопорушень, а згоди щодо укладення угоди досягнуто не з усіма потерпілими, угода може бути укладена з одним (кількома) з потерпілих. Кримінальне провадження щодо особи (осіб), яка надала згоду, підлягає виділенню в окреме провадження.

В угоді про примирення зазначають її сторони, наводять формулювання підозри чи обвинувачення та його правову кваліфікацію із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, істотні для відповідного кримінального провадження обставини, розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строк її відшкодування чи перелік дій, не пов'язаних з відшкодуванням шкоди, які підозрюваний (обвинувачений) зобов'язані виконати на користь потерпілого, строк їх вчинення, узгоджене покарання та згода сторін на його призначення або на призначення покарання і звільнення від його відбування з випробуванням, наслідки укладення та затвердження угоди, передбачені ст. 473 КПК України, наслідки невиконання уго-

ди. В угоді зазначають дату її укладення, вона засвідчується підписами сторін.

В угоді про визнання винуватості зазначають її сторони, наводять формулювання підозри чи обвинувачення та його правову кваліфікацію із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність (Кримінального кодексу України), істотні для відповідного кримінального провадження обставини, беззастережне визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення, обов'язки підозрюваного (обвинуваченого) щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, яке вчинила інша особа (якщо відповідні домовленості досягнуті), узгоджене покарання та згода підозрюваного (обвинуваченого) на його призначення або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням, наслідки укладення та затвердження угоди, передбачені ст. 473 КПК України, наслідки невиконання угоди.

Важливим також є те, що для сторін угоди можуть наставати негативні наслідки, наприклад, позбавлення права на оскарження вироку суду, яким затверджено угоду, в апеляційному і касаційному порядках тощо.

Тож, як бачимо, кожна з угод у кримінальному провадженні України має певні особливості, специфіку та процедури, які, очевидно, особа, що потрапила у сферу кримінального переслідування, зазвичай не розуміє і, остерігається укладати їх. Тому поряд з цим інститутом часто згадують інститут захисту, який найяскравіше проявляється через діяльність захисника у кримінальному провадженні. Відповідно до ч. 4 ст. 46 КПК України захисник користується всіма процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, якого захищає, крім процесуальних прав, реалізацію яких здійснює безпосередньо підозрюваний, обвинувачений і які не можна доручити захиснику. Тож, очевидно, право прийняти рішення про укладення угоди та бути стороною угоди (незалежно від її виду) не може реалізовувати захисник, його реалізовує виключно підозрюваний, обвинувачений. А от допомогти прийня-

ти рішення про укладення чи неукладення угоди – прерогатива захисника.

Зацікавлення викликають питання про необхідність обов'язкової участі захисника та момент його залучення до провадження на підставі угоди, а також основні вектори його діяльності у цьому процесі.

Зміни у сфері кримінального процесуального законодавства сьогодні ще тривають і потребують наукового забезпечення. Зокрема, положення норм КПК України не врегульовують всіх питань стосовно участі захисника у кримінальному провадженні під час укладення угод. На момент ухвалення нового КПК України не передбачалась обов'язкова участь захисника у провадженні щодо угод. З цього приводу точились гострі наукові дискусії та полеміка. Зокрема, С.І. Паславський [6, с. 191], О.Л. Христов та Л.М. Макотченко [7, с. 447] писали про необхідність обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні, якщо ініціюється питання про укладення угод. Законодавець 12 лютого 2015 р. випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні доповнив пунктом 9, яким передбачено, що у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості участь захисника обов'язкова з моменту ініціювання укладення такої угоди.

Законодавець не уточнює, що таке «ініціювання» укладення угоди як момент обов'язкового вступу захисника до провадження.

Український тлумачний словник визначає «ініціацію» (від середнвіч. лат. *initiatum*, від лат. *initium*, від *initiare* – «починати») як початок, початкову стадію чого-небудь, подання команди на виконання певної дії (роботи) чи початковий поштовх, імпульс [8; с. 30].

Однак вищевказане словникове визначення все ж не дає змоги з'ясувати, коли ж настає юридичний початок ініціювання укладення угоди у кримінальному провадженні. Можна припустити, що початковим етапом процесу укладення угоди слід вважати висловлення пропозиції передбачених законом суб'єктів про їхнє бажання укласти угоду. Факт наявності такої пропозиції повинен, на нашу думку, фік-

суватись у письмовій формі, наприклад, у формі заяви, із долученням заяви до матеріалів кримінального провадження.

Участь захисника у провадженні у зв'язку з укладенням угод про примирення законодавець досі не визнає обов'язковою.

Тож, чи необхідна участь захисника-адвоката у кримінальному провадженні на підставі угод? З одного боку, це важлива гарантія «захисту» особи і складова "*favor defensionis*" (тобто наділення сторони захисту додатковими, винятковими правами та перевагами, спрямоване на урівноваження комплексу прав та можливостей сторін для відстоювання власних тверджень і заперечення доводів свого опонента). Але, з іншого боку, будь-який випадок обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні – це також додаткове фінансове навантаження на державу, оскільки якщо підозрюваний, обвинувачений не запрошують адвоката, його повинен залучити слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд для здійснення захисту за призначенням за рахунок фондів безоплатної правової допомоги (ст. 49 КПК України).

Згідно з Кримінальним процесуальним законом Франції, участь захисника у кримінальному процесі на підставі угод обов'язкова. У разі, якщо особа не має змоги самостійно забезпечити собі захисника, їй надає його держава. Такою є позиція французького законодавця стосовно участі захисника в процесі з укладенням угод про визнання винуватості, про співпрацю та про примирення між сторонами [2, с. 299].

Схожі норми містяться і у кримінально-процесуальному праві Іспанії. Там передбачена обов'язкова участь захисника у всіх кримінальних процесах, коли йдеться про можливість укладення угод. Усі переговори з прокурором стосовно угоди про визнання винуватості можуть проводитись лише в присутності захисника-адвоката [4].

Цікавий досвід функціонування інститутів угод про визнання вини та примирення у Німеччині. Тут "*Informelle absprachen*" укладають в особливих умовах, у результаті дискусії між захисником, прокурором та судом [3]. Тому в такому процесі

не обійтися без участі захисника, який є його особливим обов'язковим та активним учасником.

Повертаючись до вітчизняного законодавства, звернемо увагу на те, що наслідком укладення та затвердження угоди про примирення для підозрюваного й обвинуваченого є обмеження права на оскарження вироку, згідно з положеннями ст. 394 і 424 КПК України, та відмова від здійснення прав, передбачених п. 1 ч. 4 ст. 474 КПК України. Зокрема, у разі укладення угоди про примирення вирок може бути оскаржений лише з певних підстав, а саме: з підстав призначення судом покарання, суворішого, ніж узгоджене сторонами угоди, та з підстав ухвалення вироку без згоди підозрюваного (обвинуваченого) на призначення покарання, що свідчить про значне обмеження його прав на оскарження вироку суду.

Звернемо увагу на те, що, відповідно до ст. 474 КПК України, зазначені вище наслідки роз'яснюють особі, яка притягується до кримінальної відповідальності, лише в суді й уже перед ухваленням рішення про затвердження відповідної угоди. Обов'язку роз'яснити раніше підозрюваному (обвинуваченому) всі наслідки, переваги та недоліки укладення угоди не має жодний із суб'єктів кримінального провадження.

Отже, можлива ситуація, коли підозрюваний (обвинувачений), не запросив захисника за власною ініціативою або, не маючи матеріальної можливості звернутися до кваліфікованого захисника та не знаючи про своє право, передбачене п. 2 ч. 1 ст. 49 КПК України, дізнається про свої права, передбачені ч. 4 та ч. 5 ст. 474 КПК України, а також наслідки укладення та затвердження угод вже наприкінці судового провадження, підписавши угоду. Тому видається, що гарантія обов'язкової участі захисника у провадженні на підставі угоди унеможливить недостатнє розуміння з боку особи мети, значення та особливостей угоди, яку вона планує (чи їй пропонують) укласти.

Висновки і пропозиції. Підозрюваний чи обвинувачений ще до початку перемовин щодо укладення угоди мають знати і розуміти всі наслідки їх укладення. Розуміння і осмислення підозрюваним чи

обвинуваченим своїх прав та обов'язків під час укладення чи затвердження угоди, а також обов'язкова участь захисника є визначальними для всебічної реалізації права на захист.

Досвід практичної діяльності показує, що лише захисник, використовуючи свої права та виконуючи свої обов'язки, може повною мірою роз'яснити підозрюваному (обвинуваченому) ще до моменту визнання ним своєї вини та підписання угоди всі можливі наслідки і ризики та доцільність її укладання загалом у кожному конкретному випадку. Тому участь захисника в укладенні та затвердженні угоди сприяє уникненню порушення прав підозрюваного та обвинуваченого.

На підставі аналізу правового регулювання статусу захисника та інституту угод у чинному законодавстві можна виокремити такі основні напрями діяльності адвоката-захисника у кримінальному провадженні на підставі угоди. Зокрема, захисник повинен детально ознайомлюватися з матеріалами провадження (доступними для ознайомлення), роз'яснити підозрюваному (обвинуваченому) суть і характер висунутої підозри чи пред'явленого обвинувачення, процесуальні права (права на мовчання, невизнання вини, повний судовий розгляд), також повинен з'ясувати, чи сповна усвідомлює підзахисний суть цих прав. Після цього захисник повинен роз'яснити клієнту суть та поняття угоди у кримінальному провадженні, умови та наслідки її укладення. Якщо клієнт після цього не відмовляється від укладення угоди, то захисник повинен взяти участь у переговорах та підписанні угоди сторонами. Останній напрям діяльності має охоплювати такі елементи, як оцінка прийнятності угоди, уточнення позицій її сторін, перевірка та складання остаточного тексту угоди.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
2. Леляк О.О. Угоди в кримінальному процесі держав континентального права /

- О.О. Лесяк // Право і суспільство. – 2013. – № 6. – С. 298-301.
3. Federal rules of criminal procedure [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.law.cornell.edu/rules/frcrmp/rule_11.
 4. Criminal court procedures in Spain [Електронний ресурс]. – <http://spainlawyer.com/guia-legal/ante-la-justicia-penal/la-partes-en-el-proceso-penal>.
 5. Рекомендація № 6 R(87)18 Комітета міністрів Совета Европы государствам-членам «Отноительно упрощения уголовного правосудия» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_339.
 6. Паславський С.І. Статус захисника в кримінальному провадженні на підставі угоди про визнання винуватості: проблема правового регулювання / С.І. Паславський // Митна справа. – 2014. – № 1(91). – С. 188-192.
 7. Христов О.Л. Участь захисника у кримінальному провадженні на підставі угод / О.Л. Христов, Л.М. Макотченко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 1. – С. 442-449.
 8. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. 4. – С. 734.

Войнарлович А. Б. Правовое регулирование участия защитника в уголовном производстве на основании соглашений

Статья посвящена институту соглашений в уголовном производстве. Критически проанализированы нормы УПК Украины, регулирующие полномочия защитника в таком процессе, взгляды ученых относительно совершенствования закона в этой части и зарубежный опыт регулирования исследуемого института. Установлено, что право принять решение о заключении соглашения и быть стороной сделки (независимо от ее вида) не может реализовать защитник, оно реализуется исключительно подозреваемым, обвиняемым. Доказано, что подозреваемый или обвиняемый, выступая с инициативой заключения соглашения, еще до начала переговоров по его заключению должны знать и понимать все последствия их заключения. Поэтому участие защитника в заключении и утверждении соглашения (независимо от вида) в уголовном производстве должно быть обязательным.

Ключевые слова: адвокат, защитник, уголовное производство, соглашения, соглашение о примирении, соглашение о признании виновности.

Voinarovych A. Legal regulation of the participation of a defense based on agreements in criminal proceedings

The article is devoted to the institute of agreements in criminal proceedings. The author critically analyzed the norms of the Criminal Procedural Code of Ukraine in the part of the regulation of the defense status, the scientific views on the improvement of the law in this part and the foreign experience. It was established that the right to make a decision to sign an agreement and to become a party of the agreement (regardless of its type) cannot be realized by a defender, unless it is realized only by the suspect and accused. It was investigated that before initiating the concluding of an agreement the suspect or accused must be acknowledged about all the consequences of the conclusion of the agreement. Therefore, the participation of a defender in the process of conclusion and approval of an agreement (regardless of its type) must be mandatory in a criminal proceeding.

Key words: criminal proceedings, agreements, agreement on reconciliation, plea bargain agreement, defense, lawyer.